

6, § 6, således ændret, ændringsforslag nr. 7, § 7, således ændret, ændringsforslag nr. 8, § 8, således ændret, ændringsforslag nr. 9 om en ny affattelse af § 9, § 9 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 10 om indsættelse af en ny paragraf, ændringsforslag nr. 11 om en ny affattelse af § 11, § 11 i den ændrede affattelse, ændringsforslagene nr. 12-14, § 12, således ændret, ændringsforslag nr. 15 om indsættelse af en ny paragraf og §§ 13 og 14

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg.

(Lovforslaget (nr. 83) findes i tillæg A. sp. 1951, fremsættelsen i tidenden sp. 937).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Thomas Have: Indenrigsministerens forslag om ændring af den kommunale valglov er en helt naturlig konsekvens af den ændring, der allerede er sket i folketingsvalgloven, hvorefter vælgere, der er indlagt på sygehuse og plejehjem, og vælgere, der er indsat i fængselsvæsenets institutioner, kan afgive stemme pr. brev. Disse vælgergrupper har således kunnet afgive stemme pr. brev både ved folketingsvalget og folkeafstemningen i september måned 1971 og nu senest ved folkeafstemningen den 2. oktober i år. Den foreslåede ændring åbner adgang til, at den samme personkreds nu også får adgang til at stemme pr. brev ved de kommunale valg; denne ændring finder jeg helt naturlig, og jeg vil gerne anbefale lovforslaget på mit partis vegne.

Stæhr Johansen: Jeg er enig med hr. Thomas Have i, at dette lovforslag er en

naturlig konsekvens af valgloven, som blev vedtaget i juni 1970, der gav en række vælgere, som var på plejehjem eller alderdomshjem, på hospital eller indsat i fængselsvæsenets institutioner, mulighed for at udøve deres stemmeret ved folketingsvalg og folkeafstemninger.

Der har nu været anledning til at gennemprøve denne ordning ved folketingsvalget og folkeafstemningen i september 1971 og ved folkeafstemningen den 2. oktober i år. Erfaringerne fra disse afstemninger har været, så vidt jeg har kunne følge dem, særdeles gode, idet adgangen til at stemme pr. brev på institutionerne blev flittigt benyttet. ligesom det viste sig, at de fornødne kontrolforanstaltninger var til at administrere.

Vi kan derfor fra konservativ side gå ind for dette lovforslag, der overfører ordningen til de kommunale valg, idet vi lægger vægt på, at man derved giver en kreds af borgere mulighed for at udøve den demokratiske ret, som de ellers ville være afskåret fra.

Jeg vil dog gerne lige pege på et par enkelte mindre problemer, der kan være, og som man muligvis kan se på ved en kort udvalgsbehandling, hvis ikke ministeren kan svare på dem med det samme.

Det ene er spørgsmålet om kommunalvalgenes lokalpolitiske karakter, der forudsætter, at det er borgere med en naturlig interesse i forholdene i kommunen, der bestemmer kommunalbestyrelsens sammensætning. Der kunne ske en forskydning i denne sammenhæng, hvis indsatte i fængselsvæsenets store institutioner fik stemmeret til valg af kommunalbestyrelse i den kommune, hvori institutionen er beliggende. Når jeg spørger, er det, fordi det siges, at man — i øjeblikket har det ingen konsekvenser, fordi man stemmer i hjemstavnskommunen — af hensyn til folkeregistrene fremover vil foretrække, at de pågældende simpelt hen skal være hjemmehørende i den kommune, hvor de afsoner straffen, og det kan efter min opfattelse nok give nogle vanskeligheder ved et sådant listevalg, som finder sted, og måske få en uheldig indflydelse på kommunalvalget. Jeg vil derfor mene, at man lige skulle overveje dette. Mit spørgsmål til ministeren er derfor, om man overvejer at ændre retningslinjer for folkeregistrene, som jeg altså har hørt rygter om at det vil være tilfældet.

[Stæhr Johansen.]

Der næst er der spørgsmålet om reglerne vedrørende private plejehjem. I lovforslaget lægger man vægt på, at kommunerne skal have en overenskomst med plejehjemmene, og dér vil jeg henlede ministerens opmærksomhed på, at man måske skulle bruge udtrykket „aftale“ i stedet for, idet § 7 i omsorgsloven, som blev vedtaget i 1972, direkte siger, at alle kommuner skal have en aftale med et hjem, altså et vist tilsyn dermed, selv om kommunalbestyrelsen ikke indlægger pensionister. Derfor ville jeg mene, selv om det kan komme til at betyde, at der skal være afstemning på et par enkelte flere hjem, at det vil være mere retfærdigt, hvis man i stedet for udtrykket overenskomst bruger udtrykket aftale, som man altså bruger i omsorgsloven.

I øvrigt kan jeg på mit partis vegne tiltræde lovforslaget.

Søren Jensen (Hasseri): Jeg er enig med de to tidligere ordførere i, at dette lovforslag er en naturlig følge af den ændring, der fandt sted af folketingsvalgloven i 1970. Venstre fandt dengang, at det var rigtigt at give mulighed for, at vælgere indlagt på offentlige og private sygehuse og plejehjem fik adgang til at stemme pr. brev, og at vælgere, der er indsat i fængselsvæsenets institutioner, fik adgang hertil. Ordningen har stort set fungeret tilfredsstillende, og det er efter venstres opfattelse rigtigt, at den samme personkreds nu sikres adgang til også at stemme ved kommunalvalgene. Derfor kan vi tilsi ge den ændring, der her foreslås i den kommunale valglov, velvillig behandling.

Jeg vil gerne tilslutte mig de bemærkninger, hr. Stæhr Johansen gjorde vedrørende de private plejehjem, hvor kommunen ikke indlægger. Det må være rimeligt, at disse patienter kommer ind under samme forhold som dem, vi nu giver dem, der er indlagt på offentlige og private plejehjem, som har en overenskomst med kommunen.

Men vi vil i venstre gerne gå et skridt videre. Ved tidligere behandling af denne lovgivning har man drøftet mulighederne for at finde en ordning, så også de hjemmeliggende syge kan få adgang til at stemme pr. brev. Vi er i venstre klar over, at det ikke er så ligetil, men eftersom man i andre lande, bl. a. i Sverige, har fundet frem til en

ordning, så de hjemmeliggende syge kan stemme pr. brev, vil vi gerne se lidt nærmere på dette problem i udvalget. Jeg vil i øvrigt gerne vide, om man i indenrigsministeriet måske allerede har overvejet problemet i forbindelse med fremsættelsen af dette lovforslag.

Da den kommunale valglov i folketings-samlingen 1969-70 var til behandling, foretog man en ændring i loven, vel nok i nogen grad begrundet i strukturændringerne i retning af de større kommuner, men der var også det bagved, at man gerne ville give de personlige stemmer større betydning, end de hidtil havde haft. Det var efter venstres opfattelse et skridt i den rigtige retning. Men venstre vil gerne et skridt videre, også i retning af at ændre de amtskommunale valgbestemmelser, så de bliver mere sammenfaldende med de regler, der gælder for primærkommunerne, hvor de personlige stemmer jo har en væsentlig større indflydelse på, hvem af listens kandidater der væges. I det hele taget vil venstre gerne medvirke til at give vælgeren en større medindflydelse og den personlige stemmeafgivning en større vægt.

Som nævnt betød ændringen i loven for 3 år siden en forbedring af de her omtalte forhold. Men studerer man, hvem der er blevet valgt på listerne ved sidste kommunalvalg, er det tydeligt, at de personlige stemmer endnu ikke har givet vælgeren den medindflydelse, han burde have.

Der er også ting i forbindelse med suppleantvalg og suppleanters oprykning på listen, som vi synes der bør ses nærmere på i udvalget.

Der er 15 måneder til, at vi skal til amtsråds- og byrådsvalg. Derfor håber venstre også, at der bliver tid til at se på de spørgsmål, som vi rejser her ved første behandling.

Til slut vil jeg gerne rose indenrigsministeren for de omhyggelige anvisninger, som blev udsendt til kommunerne i forbindelse med EF-folkeafstemningen den 2. oktober 1972, specielt vedrørende brevstemmerne. Bl. a. henstillede man, at kommunerne sørgede for, at posthusene ekstraordinært holdt åbent i weekenden for at kunne modtage brevstemmer. Alligevel skete der et uheld i København, hvor et hospital sendte sine brevstemmer pr. anbefalet brev fredag, men hvor Københavns kommune først fik lejlighed til at modtage stemmerne mandag kl.

[Søren Jensen (Hasseris).]

10, altså for sent til at blive talt med efter reglerne. Det er en fejl, som vel kun kan opstå ved et mandagsvalg. Alligevel vil vi bede indenrigsministeren holde øje med forholdet, så det ikke gentages.

Til slut skal jeg konkludere i at tilsige venstres velvillige behandling af nærværende lovforslag.

Edele Kruchow: På det radikale venstres vegne vil også jeg gerne i princippet give tilsgagn om en velvillig behandling af lovforslaget, fordi vi mener, vilkårene for stemmeafgivning må være ens ved kommunale valg, folkeafstemninger og folketingsvalg.

Når hr. Stæhr Johansen nævner de gode erfaringer både fra den nylig afholdte folkeafstemning og det sidste folketingsvalg, synes jeg lige, jeg må give venstre ret i, at der er dette problem med de hjemmeliggende syge og de invalider, der opholder sig hjemme og ikke kan forlade deres bopæl. De mennesker har jo ret til at blive sidestillet med patienter på sygehuse og plejehjem. Det er muligt, det er administrativt for indviklet, men jeg er i hvert fald indstillet på, at vi ser på det spørgsmål i udvalget. Ellers er jeg som sagt enig i lovforslagets sigte.

Henning Philipsen: Socialistisk folkepartis ordfører i denne sag, hr. Lütken, er desværre forhindret i at være her, og jeg skal derfor indskrænke mig til at tilsige mit partis særdeles velvillige medvirken til at få dette lovforslag ført igennem.

De bemærkninger, som er gjort af tidligere ordførere, kan jeg for så vidt tilslutte mig. Jeg synes, de i høj grad påkalder en alvorlig udvalgsbehandling, således at vi kan opnå de resultater, tidligere ordførere har efterlyst.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Jeg siger allerførst tak for en meget velvillig behandling.

Hr. Stæhr Johansen rejste i forbindelse med de private plejehjem spørgsmålet, om der skulle stå „aftale“ i stedet for „overenskomst“, og det vil jeg gerne have lejlighed til at se nærmere på i udvalget. I givet fald kan udvalget jo stille et spørgsmål.

Med hensyn til de i fængelsvæsenets institutioner indsatte, deres ret til at afgive

stemme og spørgsmålet om, hvor de skal afgive den, kender jeg personlig ikke til nogen form for, at man ønsker det ændret. Rent umiddelbart vil jeg nok mene, at som det er i øjeblikket, hvor der er tale om en midlertidig anbringelse, har man en fast bopæl, og hvis det er tilfældet, kan det i hvert tilfælde ikke øve indflydelse i de kommuner, hvor der er en særlig stor fængselsinstitution. Men det spørgsmål vil jeg også godt have lejlighed til at svare på i udvalget.

Til hr. Søren Jensen (Hasseris) vil jeg gerne sige — og det gælder også fru Edele Kruchow, der ligeledes var inde på spørgsmålet om de hjemmeliggende syge — at det lyder ret ligetil, at de også burde have denne ret, men jeg tror nok, vi i den forbindelse skal huske på, at der er noget, der er helt afgjort i forbindelse med valgloven, og det er valghemmelighedens ukrænkelighed. Og selv om vi har gjort gode erfaringer på institutioner, skal jeg ikke skjule, at der godt kan være situationer, hvor man kan være en smule betænkelig ved, om der nu også er tale om, at vi 100 pct. kan opretholde det, man kalder valghemmelighedens ukrænkelighed.

Jeg takker for hr. Søren Jensen (Hasseris)s bemærkninger og rosen til indenrigsministeriet; det blev altså dog ikke 100 pct. effektivt, men hvornår bliver det det? Det er i alle henseender menneskeligt at fejle. Det er klart, at de amtskommunale valgeregler må være i overensstemmelse med de primærkommunale, og det vil jeg også gerne have lejlighed til at se på. Jeg vil gerne gøre endnu en bemærkning til hr. Søren Jensen (Hasseris). Når hr. Søren Jensen (Hasseris) taler om, at man ønsker, at vælgerne skal have større medindflydelse, så er det ikke noget, der specielt står som venstres opfattelse, men formentlig som alle partiers opfattelse her i salen.

Jeg skal i øvrigt endnu en gang sige tak for velvillig behandling og erklære mig rede til at svare på de spørgsmål, som er rejst her.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om en amtskommune for hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 81) findes i tillæg A. sp. 1953, fremsættelsen i tidenden sp. 935).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 13-16 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om udligning i hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 82) findes i tillæg A. sp. 1945, fremsættelsen i tidenden sp. 935).

Første behandling af forslag til lov om regionplanlægning i hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 88) findes i tillæg A. sp. 1969, fremsættelsen i tidenden sp. 1042).

Første behandling af forslag til lov om et hovedstadsråd [af Niels Helveg Petersen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 103) findes i tillæg A. sp. 2209, fremsættelsen i tidenden sp. 1376).

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et planlægningsråd m. v. samt om kommunal og amtskommunal udligning i hovedstadsområdet [af Poul Schlüter m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XIII) findes i tillæg A. sp. 2235, fremsættelsen i tidenden sp. 1442).

Forslagene sattes til forhandling.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Det påstås, at livet består af lutter gentagelser, og den foreliggende situation, hvor der til første behandling her i tinget i dag foreligger hele tre forskellige forslag til en hovedstadsreform, synes at bekræfte dette.

Vi står tilsyneladende i fuldstændig samme situation som ved første behandling

af forslagene til en hovedstadsreform i sidste folketingssamling. Der foreligger således igen lovforslag fremsat af regeringen om en amtskommune for hovedstadsområdet, et lovforslag om et hovedstadsråd, fremsat af de radikale og nu tillige af medlemmer af venstres folketingsgruppe, og endelig et af de konservative fremsat forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et planlægningsråd m. v.

Det er ved indledningen af denne førstebehandling min opgave at kommentere de to private forslag til en hovedstadsreform. Det skal jeg gøre, men jeg vil forudskikke den bemærkning, at vi jo må undgå, at hovedstadsdrøftelserne ender som fastlåst stillingskrig. Både gentagelserne og de seneste dages pressekrig kunne tyde på, at der består en risiko for en sådan udvikling.

Derfor er det vigtigt for mig at slå fast, at regeringen ønsker en hovedstadsreform gennemført og ønsker, at det skal ske i denne folketingssamling. Vi er dermed beredt på en saglig drøftelse af de foreliggende forslag og på en saglig vurdering af de forskellige ordninger.

For at forstå situationen, som den foreligger i dag, må man huske baggrunden, det vil sige det meget intensive arbejde med hovedstadsproblemerne i sidste folketingssamling både her i salen og i det udvalg, der drøftede problemerne. Folketingsudvalget bad i juni i år indenrigsministeriet om at udarbejde udkast til et lovforslag om et hovedstadsråd. Jeg sendte dette udkast til folketingsudvalget i august med det forbehold, at udkastet selvfølgelig foreløbig blot kunne betragtes som et grundlag for de videre forhandlinger og ikke som et nyt udspil fra regeringen.

Udvalget berammede da også et samråd, der skulle finde sted den 5. september, men dette samråd blev aflyst på grund af det store arbejdspress i septembersamlingen, og der blev ikke lejlighed til yderligere drøftelser før folketingsårets udløb. Der forelå ingen afklaring i udvalgets arbejde, hvilket også viser sig i udvalgets beretning, som alene pointerer, at der må en nyordning til, men intet siger om nyordningens indhold.

Jeg valgte i oktober at genfremsætte regeringens lovforslag fra foråret, idet jeg i min fremsættelsestale understregede, at dette